

Europa no paeix les vaques boges

L'actuació irresponsable del govern de Thatcher, la manca de coneixement de molts aspectes de la malaltia de les 'vaques boges' i els interessos ramaders es barregen en l'estudi de la transmissió d'una malaltia de conseqüències encara desconegudes.

Quan encara la ciència estudia com es veuen afectats els humans pel consum de carn infectada d'encefalopatia espongiforme bovina (EEB), les conseqüències sanitàries, socials, polítiques, econòmiques i científiques de l'epidèmia anomenada popularment de les vaques boges continuen trasbalsant Europa des de 1985. Les normatives d'alguns països europeus, i de la mateixa UE, els interessos econòmics dels ramaders i del sector de la carn i la política desregularitzadora de Thatcher van permetre que una malaltia pròpia de les ovelles i de les cabres, l'scrapie, infectés les vaques amb l'EEB, i que després aquestes vaques passessin al consum humà. A l'octubre es van trobar evidències que l'EEB podia ser causant d'una nova variant de la malaltia de Creutzfeldt-Jakob que afecta els humans.

Hi ha qui ha assegurat que hi haurà una epidèmia d'aquí uns anys que afectarà milers de persones. Alguns diaris sensacionalistes com el *Daily Mirror* van arribar a publicar l'any passat que mig milió de persones moririen per haver menjat carn de vedella. El desconeixement que existeix sobre la malaltia de Creutzfeldt-Jakob (CJ) no ha permès als científics pronunciar-se de manera tan rotunda. "No hi ha base per saber si l'epidèmia de CJ serà molt petita, o tindrà enormes dimensions a Anglaterra", valora Miquel Porta Serra, president de la Societat Espanyola d'Epidemiologia (SEE). A la resta d'Europa, la incidència no tindrà

ARXIU / EFE

ni de lluny la mateixa rellevància". Porta destaca les principals raons per les quals no està gens clara quina serà la magnitud de l'epidèmia de CJ en éssers humans: manca desenvolupar millors tècniques per fer una diagnosi en éssers vius; la dosi necessària de carn contaminada per infectar-se d'EEB varia enormement en els experiments d'uns animals a uns altres; els canals de transmissió encara són en vies d'investigació; no es coneix bé el període d'incubació de la nova variant de la malaltia CJ que pot ser d'uns quants anys; no es coneix amb prou exactitud quants consumidors poden estar potencialment contaminats.

Les úniques dades contrastades són els onze morts des del febrer

de 1994 a l'abril de 1996 a causa d'una forma atípica de la malaltia Creutzfeldt-Jakob (vegeu requadre a la pàg. 83). Un nombre molt important, en aparença, si es compara amb el 0,5 a l'1 per milió de persones i any que pateixen normalment la forma més clàssica d'aquesta infreqüent malaltia, del grup d'encefalopaties espongiformes transmissibles.

Tot i la gravetat dels esdeveniments, en molts països no ha estat possible determinar si hi ha bestiar infectat d'EEB, i quines són les dimensions de l'epidèmia fora d'Anglaterra. S'han declarat casos al País de Gal·les, Escòcia, Irlanda, Illes Malvines, Canadà, Dinamarca, Alemanya, Portugal, Itàlia, Grècia, Suïssa i França. A l'estat

El govern britànic va confirmar l'any 1996 que carn infectada per l'encefalopatia espongiforme bovina havia estat venuda per al consum humà. Aquest anunci va fer caure el consum de vedella entre un 5% i un 45% als països de la Unió Europea.

Ramaders francesos protesten a Estrasburg per les pèrdues econòmiques del sector de la carn bovina a causa de la crisi de les 'vaques boges'. El president de la Comissió Europea, Jacques Santer, va afrontar el passat febrer una moció de censura del Parlament Europeu després que un estudi demostrés negligències de la Comissió i del govern britànic en aquest afer.

ARXIU / EFE

espanyol, les autoritats centrals i autonòmiques han negat sempre l'existència de casos d'EEB, sense haver fet cap investigació. Una actitud irresponsable contrària a una directriu de l'OMS que només considera lliure de la malaltia els països que ho demostrin amb un seguiment veterinari.

A Catalunya no hi ha vaques boges? "Fins ara no se n'havia diagnosticat cap cas, simplement perquè ningú no ho havia mirat", afirma Martí Pumarola, del departament de Patologia i Producció Animals de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona, autor del primer estudi sobre la presència d'EEB a Catalunya.

L'estudi forma part del programa de Vigilància de l'encefalopatia espongiiforme bovina i de l'scrapie oví, encarregat pel Departament de Sanitat i Seguretat Social de la Generalitat de Catalunya a la Facultat de Veterinària. EL TEMPS ha tingut accés a la primera fase, de setembre a desembre de 1996, on d'un total de 219 encèfals d'animals estudiats, cap d'ells presentava lesions compatibles amb l'EEB. L'estudi realitzat a cinc escorxadors de Catalunya distribuïts geogràficament ha analitzat animals de manera aleatòria i només cinc d'aquests patien algun trastorn nerviós sospitos, la resta eren sans.

"És l'inici per veure si hi és, o no, l'EEB a Catalunya. Hem aconseguit que pagesos, veterinaris i escorxadors col·laborin, i això és un primer pas per fer un diagnòstic. En aquest sentit —diu Pumarola—, estic satisfet de l'administració, tot i que el nombre d'exemplars analitzats és molt baix per assegurar que no hi ha encefalopatia espongiiforme Bovina al nostre país."

L'estudi català pot servir de model al projecte que prepara el Ministeri d'Agricultura i que inclourà l'estudi de 3.000 encèfals de diferents escorxadors d'arreu de l'estat. El centre de referència serà la Facultat de Veterinària de la Universitat de Saragossa, i podria ser que els laboratoris de la Universitat Autònoma de Barcelona fessin les anàlisis del País Valencià, Balears i Catalunya.

Una de les raons per les quals no s'han fet aquests estudis abans pot ser la resposta dels consumidors si

Les autoritats espanyoles han negat l'existència de la malaltia de les 'vaques boges' sense haver fet cap investigació que ho demostrí.

es detectés algun cas d'EEB. L'alarma social produïda per la confirmació del govern britànic, l'any 1996, que carn infectada havia estat venuda per a l'alimentació humana va fer caure el consum de carn vedella entre un 5% i un 45% als països de la Unió Europea. En el terreny polític, les mesures per respondre a la crisi de les vaques boges també poden tenir el seu preu. Jacques Santer, president de la Comissió Europea, va haver d'afrontar una moció de censura del Parlament Europeu a finals del passat febrer, després que un estudi d'aquesta institució demostrés negligències de la Comissió

i del govern britànic en aquest afer.

L'avenç de les investigacions científiques iniciades el 1985 per conèixer com funciona l'EEB no han fet més que demostrar que l'afer de les vaques boges és el producte d'actuacions humanes irresponsables, lligades a interessos de tot tipus. Als 70, canvia el pasturatge pels pinsos en l'alimentació del bestiar boví per afrontar l'augment de la producció i abaratir-ne els costos. S'incrementen la quantitat de proteïnes animals en els concentrats que se subministren. Amb les despulles d'ovelles i cabres no aprofitables pels escorxadors es fan concentrats per pinsos.

Fins aleshores, les vaques no menjaven una cabra o un be. Fins aquell moment, una malaltia com l'scrapie, pròpia del bestiar oví, coneguda des de 1732, no es creia que es pogués transmetre d'una espècie a una altra. Tot i això, per què es va permetre que un animal malalt formés part de l'alimentació d'un altre destinat a ser consumit per un humà?

L'any 1981 el govern de Thatcher canvia la legislació que determina com s'ha de fer el tractament químic i tèrmic de les restes animals a les indústries de tractament de subproductes d'origen animal. La nova normativa afavoreix les productores de farines i pinsos perquè abarateix el tractament i alleugereix la contaminació d'aquestes indústries obsoletes. Darrere s'amaga la voluntat política de fer més competitiva la indústria bovina britànica, a costa d'un tractament menys efectiu que no garanteix, com s'ha demostrat anys més tard, l'eliminació dels agents infecciosos. Curiosament, Escòcia no canvia la legislació i per això té una menor incidència d'EEB.

El 1988, dos anys després que es diagnosticuï la malaltia de les vaques a la Gran Bretanya, el govern anglès prohibeix l'ús de proteïnes derivades de remugants per a l'elaboració de pinsos per a la nutrició d'altres remugants. A més, es torna a adoptar la legislació antiga pel que fa a les indústries de tractament. Al principi de l'epidèmia hi havia molts pocs casos d'EEB, però a partir de la declaració obli-

gatòria del 88, els casos passen de 60 mensuals a 50 o 60 casos setmanals. El govern de Thatcher assegura que amb la prohibició l'epidèmia haurà acabat l'any 1994, tenint en compte que es una malaltia que té un període d'incubació de 4 a 5 anys en animals adults.

Curiosament, els casos diagnosticats d'EEB continuen creixent fins al 1995. L'any passat eren un total de 160.456 casos, que afectaven el 55% de les granges britàniques. Se sospita que la directriu de 1988 no es va aplicar perquè implicava costos econòmics per als escorxadors i perquè hi havia estocs de pinso. Actualment, el nombre de vaques afectades d'EEB tendeix a disminuir, i el govern britànic ha donat la data del 2004 per a l'eradicació total de la malaltia.

A cavall entre les dècades dels 80 i dels 90, els governs conservadors britànics han maldat per limitar el ressò que l'epidèmia de l'EEB podia tenir entre els consumidors. Però el 1996, lluny d'acabar-se el problema, el gabinet de Major reconeix que s'ha subministrat per al consum humà carn de vaques afectades per l'EEB. Es calcula que uns 730.000 animals infectats van entrar en la cadena alimentària a la Gran Bretanya des que va començar l'epidèmia i fins al 96. A països com França, Suïssa i Alemanya les xifres són menors. Tanmateix, a Europa ens costarà de pair la malaltia de les vaques boges.

Ignasi Gallart

Encefalopaties espongiformes transmissibles

Malaltia de les vaques boges és el nom que han donat els mitjans de comunicació a l'encefalopatia espongiforme bovina (EEB), una nova malaltia bovina identificada l'any 1986 al Regne Unit. El sobrenom prové de les manifestacions externes d'aquesta malaltia neurològica. L'EEB forma part del grup d'encefalopaties espongiformes transmissibles, de les quals destaquen l'scrapie que afecta les ovelles, i les que afecten els humans: el Kuru i la malaltia de Creutzfeldt-Jakob (CJ), entre d'altres.

La primera persona que va descriure una d'aquestes malalties humanes va ser S. B. Prusiner, que va estudiar la malaltia del Kuru que afectava algunes tribus de Papua Nova Guinea. Els ritus d'aquestes ètnies incloïen menjar-se el cervell dels seus difunts a fi de perpetuar-los per a les noves generacions. D'aquesta manera es propagava la malaltia, fins que l'any 1958 es van prohibir aquestes pràctiques.

Les investigacions de Prusiner també van descobrir l'existència dels prions, unes proteïnes que de forma natural es troben distribuïdes en diversos teixits del cos, especialment el cervell, la funció de les quals es desconeix. Els prions tenen la particularitat de ser els responsables d'aquestes malalties quan alteren la seva estructura. La proteïna prió alterada actua sobre la proteïna normal, la modifica i provoca una mena de reacció en cadena. L'acció de la proteïna alterada produeix uns microscòpics orificis a les neurones característics d'aquestes malalties, que acaben produint la mort. Per aquesta descoberta Prusiner va guanyar el Nobel de Medicina.

L'EEB és una malaltia neurològica transmissible, crònica, degenerativa i fatal que afecta l'espècie bovina i que provoca unes lesions degeneratives i espongiformes al sistema nerviós central. Després de diverses investigacions s'ha pogut demostrar que les vaques s'han infectat en consumir restes d'ovines infectades de scrapie. Sembla que l'agent que provoca l'scrapie s'hauria adaptat a l'espècie bovina. Quan va saber-se que carn de vaques infectades d'EEB s'havia distribuït per al consum humà van néixer les sospites: si un agent infeccios s'havia adaptat d'una espècie animal a una altra, per què no ho podia fer a l'espècie humana?

L'octubre passat es va trobar una prova que demostrava que l'EEB es podia transmetre als humans, quan es va descobrir el mateix prió en aquesta malaltia bovina i una nova forma de Creutzfeldt-Jakob (CJ). Els científics volen ser prudents per evitar d'alarmar la societat. Encara no s'ha establert exactament quin és el mecanisme que fa que es transmeti la malaltia. No se sap, per exemple, quant de teixit infectat és necessari consumir, ni durant quant de temps, per adquirir la infecció. Se sospita, però no hi ha cap certesa, que hi ajuda una predisposició individual hereditària. I. G.

Barracó 62

Joan Alfons Gil Albors

Aquesta obra ens mostra la sòrdida existència dels personatges dels camps de concentració nazis.

Int. de Josep Palomero
152 pàgs. 950 pts.

Bromera
"Bromera/Teatre", 16

Materials de toponímia I i II

Edició a cura de Vicenç M. Rosselló i d'Emili Casanova dels treballs de curs i algunes lliçons del Primer Mestratge en Toponímia (1990 i 1991). Un amplíssim aplec d'estudis sobre toponímia, un camp de la filologia difícil i apassionant conreat abans pels enyorats Joan Coromines i Josep Giner entre altres.

Denes 10 Editorial

Carles és un mentider

Jean-Paul Nozière

La vida de tots els infants no és igual i la seua imaginació, tampoc. Carles, el protagonista d'aquest llibre, és fantasiós com pocs i sempre inventa aventures fascinants.

Dibuixos: Conxa Alonso

Editorial Tàndem
"La bicicleta groga", 17